

Projekt Ellan (European Later Life Active Network) međunarodni projekt za izradu europskog okvira temeljnih kompetencija za rad sa starijim osobama

Sonja Vrban

Pučko otvoreno učilište Zagreb

Sažetak

Ellan (European Later Life Active Network) je međunarodni projekt pokrenut u cilju izrade europskog okvira temeljnih kompetencija za rad sa starijim osobama. U listopadu 2013. pokrenula ga je Europska zajednica kao dio svog programa cjeloživotnog učenja (Lifelong Learning Programme), sa ciljem usavršavanja visokog obrazovanja na području skrbi o starijim osobama i cjeloživotnog obrazovanja svih ljudskih resursa u zdravstvenom sektoru. Stručni standardi koje će postaviti projekt Ellan rezultirat će mobilnijim osobljem, profesionalnim i tržišnim razvojem medicinskih zanimanja, većom zapošljivosti te jačanjem zdravstvenog, obrazovnog i ekonomskog sektora na nacionalnoj i europskoj razini. Sukladno novim trendovima u poslovanju i društvenim kretanjima, promicanje nove vizije aktivnog starenja koje osobe treće dobi percipira kao poželjne suradnike u razvoju stručnih i akademskih disciplina, snažno pozicionira društvenu koheziju te međugeneracijsku suradnju kao temeljne društvene vrijednosti Europske unije.

Uvod

Položaj starih ljudi u društvu, kvaliteta života u trećoj dobi i trendovi u politici skrbi za starije osobe od javnog su značaja za moderno društvo koje se suočava sa sve većim porastom demografskog starenja stanovništva. Istraživanja pokazuju da živimo sve duže, a zdravstvene usluge koje dobivamo sve su kvalitetnije. Razvoj medicinske znanosti uzrokovao je produljenje životnog vijeka, osobito u razvijenim zemljama Zapadne Europe koje svojim stanovnicima pružaju kvalitetnije životne uvjete u smislu zdravstvene, mirovinske i socijalne skrbi. Zdravstvena i socijalna skrb za starije osobe profilirala se kao društveno, medicinsko i ekonomsko pitanje na čitavom području Europske unije, čije se zemlje – članice zajedno suočavaju s novim stručnim izazovima u pružanju zdravstvenih usluga na području skrbi o starijim osobama. Sve članice Europske unije bilježe sve veći porast demografskog starenja stanovništva koje je usko povezano s većom potražnjom zdravstvenih usluga i profiliranjem novih stručnih i društvenih trendova u medicinskoj struci.

Trend demografskog starenja snažno pogađa i Hrvatsku, koja po dobnoj strukturi svog stanovništva spada u društvo visoko razvijenih zemalja, čija je prosječna životna dob u

stalnom porastu: 2011. dosegla je visokih 41,7 godina, kao npr. u Finskoj (41,6) i Švedskoj (41,1). U razdoblju od 50 godina se udio starog stanovništva više nego udvostručio (sa 7% iz 1953. godine na 15, 2% 2011. godine). Prema recentnim podacima (za 2011.) Hrvatska se nalazi u skupini od deset europskih zemalja s najvećim udjelom starih (65 i više godina) u ukupnom stanovništvu.

Zajednički izazovi u suočavanju s takvim demografskim, znanstvenim i društvenim procesima rezultirali su povezivanjem zemalja – članica Europske unije u pokretanju projekta Ellan kao strateškog plana za usavršavanje stručne skrbi za stariju populaciju i podizanje kvalitete edukacije medicinskih radnika.

O projektu

Ellan (European Later Life Active Network) je međunarodni projekt pokrenut u cilju izrade europskog okvira temeljnih kompetencija za rad sa starijim osobama, koji će služiti kao temeljni stručni standard u jačanju kvalitete obrazovanja medicinskih radnika, rada zdravstvenog sektora i pružanja zdravstvenih usluga na području skrbi za starije osobe. Nositelji su projekta 28 institucija visokog obrazovanja iz 26 zemalja Europske unije, čiji je zadatak organizirati, provesti i analizirati trogodišnje studentsko istraživanje o novim stručnim i društvenim trendovima na području zdravstvene i socijalne skrbi za stariju populaciju. Metodologija projektnog istraživanja obuhvaća četiri tematske cjeline koje se odnose na zdravstvenu i socijalnu skrb starijih osoba, a dijele se na analizu postojeće stručne literature i terensko sakupljanje podataka u anketiranju i intervjuiranju medicinskih radnika i samih starijih osoba:

- Pregled literature i studentskih istraživanja o kompetencijama potrebnima za rad sa starijim osobama i njihovu skrb, s posebnim fokusom na aktualnu društvenu i demografsku situaciju u Europi, napredak medicinske znanosti i razvoj medicinskih zanimanja, potreba i usluga
- Istraživanje, utvrđivanje i analiza stajališta starijih osoba o stručnosti i potrebnim osobinama djelatnika iz socijalnog i zdravstvenog sektora
- Istraživanje, utvrđivanje i analiza stajališta djelatnika socijalnog i zdravstvenog sektora o kompetencijama potrebnima za rad sa starijim osobama
- Istraživanje, utvrđivanje i analiza čimbenika koji utječu na motivaciju studenata koji se obrazuju za rad sa starijim osobama

Specifičnost ovako postavljenog istraživanja leži u stručnom i društvenom povezivanju pružatelja i primatelja zdravstvenih usluga: medicinski radnici i same starije osobe zajednički

kreiraju temeljni stručni standard koji će se propisati i usvojiti u svim zemljama Europske unije, te kroz nastavak međunarodne suradnje usavršavati sukladno s napretkom medicinske struke i razvojem medicinskih zanimanja. Zemlje – partneri osiguravaju provedbu projekta na nacionalnoj i europskoj razini. Na nacionalnoj razini, svaki partner osigurava provedbu projektnog plana na svom području djelovanja u cilju skupljanja relevantnih podataka za svoju zemlju: organizira i provodi studijske analize, terenska istraživanja, intervjuje i ankete u zdravstvenom sektoru, medicinskim školama i fakultetima te među starijom populacijom u kućanstvima i staračkim domovima. Europsku razinu podrazumijevaju umrežavanje i sastanci svih partnera, usporedba rezultata na nacionalnim razinama i usklađivanje zajedničke provedbe projektnog plana na europskoj razini kroz stručne seminare, konferencije i prezentacije na kojima se usklađuje zajednički stručni standard.

Kao strateški ključ internacionalnog karaktera projekta i međunarodne europske suradnje krovnih ustanova visokog obrazovanja, te pružatelja i primatelja medicinskih usluga na području Europske unije ističu se:

- razmjena pozitivnih iskustava i primjena modernih pristupa u radu
- promicanje europske suradnje i inovacija
- definiranje i razvoj europskog standarda unutar određene akademske discipline
- razmjena metodologije i dobre prakse
- suradnja između institucija visokog obrazovanja, profesionalnih udruga i poduzeća
- doprinos obrazovnom, socijalnom, ekonomskom i zdravstvenom sektoru

Cjeloživotno učenje zdravstvenih radnika

Koncepcija cjeloživotnog učenja je ključna za medicinsku struku i medicinska zanimanja. Medicina napreduje krupnim koracima i svakodnevno svjedočimo novim znanstvenim spoznajama koja usavršavaju medicinsku struku, a njezine stručnjake navode na stalno profesionalno usavršavanje kako bi svojim radom, znanjem i iskustvom pratili razvoj znanosti, ali i društvene i ekonomske trendove koji se pritom profiliraju. Naime, napredak medicinske znanosti ima izravni utjecaj na kvalitetu života i društvena kretanja koja ističu ulogu cjeloživotnog učenja na profesionalnoj i osobnoj razini.

Prateći sami razvoj znanosti i društvene zajednice kao kontinuirani edukacijski proces, Europska zajednica pokreće projekt Ellan kao dio svog programa cjeloživotnog učenja (Lifelong Learning Programme) koje se odnosi na "svaku aktivnost učenja tijekom cijeloga života radi unaprjeđenja znanja, vještina i kompetencija u okviru osobnoga, građanskog, društvenog ili profesionalnog djelovanja pojedinca"(EU, 2000.) Republika Hrvatska postala

je punopravna sudionica Programa za cjeloživotno učenje 1. siječnja 2011. godine, što našu zemlju čini jednim od partnera u projektu Ellan sa odgovornim zadatkom kontrole kvalitete na europskoj razini. Cilj programa za cjeloživotno učenje je stvoriti napredno društvo znanja, održivi ekonomski razvoj, veći broj kvalitetnijih poslova te jaču društvenu koheziju u Europskoj uniji. Program potiče suradnju obrazovnih institucija širom Europe, mobilnost sudionika obrazovnog procesa, razvijanja tolerancije i multikulturalnosti, a istovremeno i priprema sudionike za uspješno sudjelovanje na europskom tržištu rada (EU, 2000).

Koncepcija cjeloživotnog učenja i obrazovanja kroz projekt Ellan prati demografske, društvene i profesionalne trendove u medicinskoj struci koji su obuhvaćeni u kreiranju, provedbi i primjeni europskog okvira temeljnih kompetencija za rad sa starijim osobama. U praksi, to podrazumijeva kontinuirano stručno osposobljavanje i profesionalno usavršavanje svih sadašnjih i budućih medicinskih radnika na najvišoj edukacijskoj razini koja prati napredak medicinske znanosti te profiliranje novih društvenih i profesionalnih trendova u medicinskoj struci. Koncepcija projekta Ellan na edukacijskoj razini osobito ističe učenje i obrazovanje kao dvosmjerene procese: medicinski radnici na temelju svojih stajališta, profesionalnih potreba i želja iskazanih u projektnom istraživanju sami kreiraju stručni standard na temelju kojeg će se razvijati i usavršavati edukacijski programi njihovog profesionalnog osposobljavanja i usavršavanja.

Medicinski radnici, studenti i učenici na taj način prestaju biti pasivni primatelji informacija u nastavnim sadržajima, već postaju kreatori i suradnici u podizanju kvalitete edukacijskih programa. Istovremeno, nastavnici u obrazovnim institucijama kreiraju, propisuju i provode nastavni plan sukladno sa stajalištima, profesionalnim potrebama i željama postojećih i budućih stručnjaka na tom području. U tom smislu, činjenice koje će usavršiti edukacijske programe medicinskih radnika su:

- podizanje i usavršavanje razine kvalitete visokog obrazovanja
- poboljšanje kvalitete nastave i nastavnih materijala i programa
- usavršavanje stručnih standarda unutar određenih stručnih disciplina
- suradnja između krovnih institucija visokog obrazovanja na području Europske unije
- širenje inovativnih pristupa u edukaciji i radu
- usavršavanje i kontinuirani razvoj programa cjeloživotnog učenja i obrazovanja

Jačanje sustava javnog zdravstva

Napredak medicinske znanosti pozicionirao je zdravstveni sektor kao najbrže rastući sektor na području Europe, medicinska zanimanja kao najprofitabilnija zanimanja na tržištu rada, a

ujedno i zanimanja na temelju kojih će se kreirati novi „poslovi budućnosti“. Prema podacima Europske promatračnice slobodnih radnih mjesta, samo 2012. godine u zdravstvenom je sektoru zaposleno gotovo milijun ljudi na području Europske unije. Osobna je njega iste godine izbila na prvo mjesto najbrže rastućih zanimanja u zdravstvu, a u stalnom su porastu i zanimanja poput medicinskih sestara i tehničara. Misija je projekta Ellan poduprijeti i ojačati stručnu i tržišnu poziciju zdravstvenog sektora kroz usavršavanje edukacijskih programa za njegove ljudske resurse. U tom smislu, izrada europskog okvira temeljnih kompetencija za rad sa starijim osobama podupire i usavršava sustav javnog zdravstva na sljedećim razinama:

- pojačana mobilnost osoblja
- visoka motivacija postojećih stručnjaka za daljnjim usavršavanjem
- visoka motivacija budućih stručnjaka da se educiraju na području skrbi za starije osobe
- podizanje razine kvalitete profesionalne skrbi o starijim osobama
- postavljanje visokog standarda za edukaciju stručnih kadrova u zanimanjima vezanima za skrb o starijim osobama
- preciznija i kvalitetnija mogućnost procjene profesionalnih sposobnosti stručnih kadrova u zdravstvenom sektoru

Istovremeno, ljudski resursi u zdravstvenom sektoru kroz projekt Ellan ostvaruju profesionalni i osobni uspjeh:

- veća zapošljivost i konkurentnost na tržištu rada
- stručno osposobljavanje stečeno na programu kojeg su zajednički kreirali zaposlenici i korisnici medicinske struke, a propisale krovne institucije visokog obrazovanja u Europi
- kontinuirano usavršavanje praćeno napretkom medicinskih i razvojem društvenih trendova u poslovanju
- visoka motiviranost za partnerstvo u projektu koji usavršava standarde njihove struke čiju će uslugu i sami koristiti u trećoj dobi

Novi trendovi u skrbi za starije osobe

Potreba za pokretanje ovakvog projekta, kao i povezivanje institucija visokog obrazovanja i stručna suradnja europskih zemalja, profilirala se kao obrazovna, ekonomska i društvena potreba medicinske struke i europske zajednice u cjelini. Naime, demografsko starenje stanovništva Europe je povezano s povećanom potražnjom zdravstvenih usluga, napretkom medicinske znanosti, razvojem medicinskih zanimanja te profiliranjem novih trendova na

tržištu rada i području skrbi za starije osobe. Napredak medicinske znanosti doveo je do produljenja životnog vijeka i podizanja standarda kvalitete življenja, te pozicionirao zdravstveni sektor kao najbrže rastući sektor na području Europe. Medicinska zanimanja postaju sve traženija na tržištu rada, te sve privlačnija mladim generacijama kojima jamče veću mogućnost zapošljavanja. U isto vrijeme, kvalificiranim medicinskim radnicima potrebno je stalno stručno usavršavanje sukladno s napretkom znanosti, razvojem struke te ekonomskim i društvenim kretanjima. Na društvenoj razini, starenje stanovništva izlazi iz dosadašnjeg okvira međugeneracijske solidarnosti koja se odražava u institucionalnoj skrbi za starije osobe koje se percipiraju kao pasivni primatelji stručne, državne i društvene pomoći ovisni o našoj skrbi. Umjesto toga, nova vizija zdravog i aktivnog starenja snažno promovira međugeneracijsku suradnju u kojoj naši umirovljenici postaju aktivni, poželjni i ravnopravni partneri u obrazovnom procesu i profesionalnom radu osoba koje skrbe o njima u području medicinske, kućne i osobne njege.

Takvi demografski, društveni i ekonomski trendovi zajednički su stručni i osobni izazov za sve pružatelje i primatelje zdravstvenih usluga: starije osobe žele kvalitetnu uslugu i viši stupanj socijalne uključenosti, medicinski radnici obuhvatniju i moderniju edukaciju, poslodavci i državne institucije mobilnu i konkurentnu radnu snagu, a društvena zajednica osviješteno i moderno društvo znanja temeljeno na načelima cjeloživotnog učenja, ravnopravnosti i poštovanja. Iz tih razloga, vizija, ciljevi i planovi projekta Ellan usklađeni su sa potrebama i interesima svih aktera uključenih u područje skrbi o starijim osobama: samih starijih ljudi, medicinskih stručnjaka i budućih stručnjaka, poslodavaca, obrazovnih ustanova, državnih institucija i društvene zajednice.

Sama istraživačka koncepcija projekta Ellan kreirana je kao kružni edukacijski, stručni i društveni proces kojeg čine svi akteri i interesne skupine u struci i društvu: na temelju stajališta, želja i potreba starijih ljudi i medicinskih radnika kao stručnih partnera, stvara se temeljni standard za podizanje kvalitete edukacijskih procesa i nastavnih programa u medicinskoj struci, te mobilna i motivirana radna snaga koja će konkurirati na tržištu rada u najbrže rastućem sektoru Europe. Također, aktivno sudjelovanje u projektom istraživanju, njegovoj provedbi i daljnjem usavršavanju omogućuju našim umirovljenicima da nastave doprinositi državi i društvenoj zajednici kroz partnersku ulogu stručnih savjetnika i partnera u obrazovnom procesu i stručnom radu medicinskih radnika, a u isto vrijeme uživaju sigurnu, stručnu i brižnu skrb u svojoj trećoj dobi.

Literatura

1. Priopćenje za tisak Europske Komisije od 9.rujna 2013.
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-821_hr.htm
2. Nejašmić, Toskić – Starenje stanovništva Europe, Hrvatski geografski glasnik 75/1 (2013.)
3. Nejašmić, Toskić – Starenje stanovništva Hrvatske – sadašnje stanje i perspektive, Hrvatski geografski glasnik 75/1 (2013.)
4. Živić Dražen, Demografske odrednice i posljedice starenja stanovništva Hrvatske, pregledni znanstveni članak, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 2003.
5. Obadić, Smolić - Ekonomske i socijalne posljedice procesa starenja stanovništva, tekst iz časopisa „Ekonomska istraživanja“ lipanj 2008.
6. Službena web stranica projekta (15.10.2014.)
<http://ellan.savonia.fi/>